

CESTIUNI CULTURALE

PROGRESELE ȘTIINȚEI ÎN ROMANIA ¹⁾

Doamnelor și Domnilor,

Deschidem, astăzi, al 7-lea congres al Asociației Române pentru înaintarea și răspândirea științelor, înființată în Iunie 1902.

Imprejurările fericite, locale, în care deschidem acest congres, de data aceasta, ne dovedesc lămurit că năzuințele noastre nu au fost sterpe și că oamenii cu cultură, cu cuget și cu iubire de țară, își dau seama de ceea ce voesc să obție, pentru neamul nostru, cei cari au creat această asociațiune.

Popoarele, astăzi,—vorbesc de popoarele culte și de acele care se gândesc, temeinic, la asigurarea viitorului lor,—știu, în mod absolut, că au două sarcini grele, dar neînălăturabile, de îndeplinit.

Prima, privește datoria ce are fie care dintre ele, către însăși țara și neamul său, aceea, de a face ca progresele, la care a ajuns omenirea prin cercetătorii și cugetătorii săi, să pătrundă cât mai adânc în masa poporului, din care fac parte, pentru ca aceasta să beneficieze astfel, larg, de toate aceste foloase câștigate prin o muncă neîntreruptă, a nenumărate generațiuni de specialiști, înaintea cărora cată să ne închinăm cu respect.

Grație acestora, statele culte dispun, în prezent, de mijloace culturale, economice și de apărare cum nu și-ar fi putut închipui nici odată predecesorii și nici chiar părinții noștri, și prin care se produce o inegalitate extra-ordinară între popoarele fruntașe și între cele rămase în umbră.

Progresele făcute, cu deosebire de 50 ani, sunt de necrezut, așa putea să zic nimitoare. Cu drept cuvânt D-l Lallemand, deschizând anul acesta congresul Asociației Franceze de științe, dela Dijon, în luna lui Iulie, spunea, între altele:

«Cu mașina cu aburi, cu drumul de fer, telegraful, telefonul, fonograful, cinematograful, fotografia colorilor, razele X și telegrafia fără fir, radiumul, automobilul, sub marinul, dirigeabilul, aeroplanul, etc....., știința și penetrația reciprocă a raselor umane, au făcut, de 60 ani, mai mult progres de cât în 60 de secole precedente.»

Și să nu uităm că, în această enumerare, D-l Lallemand a uitat, așa putea zice principala putere de care dispune știința modernă, în aplicațiunile chimiei, anume: *Sinteza.*

Prin sinteze, omul devine creator.

Nu numai că a început să producă ceea ce găsește pe pământ, pentru nevoile sale actuale, și chiar pentru hrană, dar mai mult, crează corpi ce nu au existat încă, în raport cu nevoile moderne așa de variate, fie ei destinați pentru terapeutică ori metalurgie, și așa mai departe.

¹⁾ Cuvântare de deschidere a Congresului al VII-lea al Asociației Române pentru înaintarea și răspândirea științelor, ținut la Târgoviște în ziua de 23 Septembrie 1911.

Dacă omenirea, la începutul preistoriei, a făcut un pas gigantic trecând din starea pastorală și nomadă, la cultivarea câmpiilor care o hrănesc și astăzi, ce trebuie să zicem de progresele realizate în urmă, de acele mai ales în pragul cărora ne aflăm, când materia alimentară va fi produsă mai sigur și mai eficient prin marea industrie!

Suprafața pământului fiind dată odată pentru tot d'ama, și aproape cucerită de brațul omului, iar omenirea înmulțându-se, într'un mod, așa putea zice îngrijitor, cugetătorii și filantropii se gândeau deja cu groază la momentul în care acordul dintre puterea de producțiune maximă a solului și minimum indispensabil necesităților normale ale vieții omeniești, putea să fie rupt.

Sinteza chimică însă, prin marile ei progrese realizate în timp de 5 decenii numai, ne dă garanția de incomensurabilul ce se poate obține în viitorul nemărginit.

Luptele economice vor lua dar o altă platformă. Nevoile economice și sociale nu vor mai căpăta virulența ce se observă în societățile care se frământă și se sfășie între ele pentru ca prin moartea unora să se asigure viața celor ce rămân.

Dacă judecata ne arată că societatea viitoare va trebui să pue frâu, printr'un mijloc oare care, unei dezvoltări prea mari a populației, progresele științei însă, și a sintezei chimice în special, ne dau dreptul să sperăm că omenirea va trăi pe viitor zile mai fericite ca în prezent. Și nu trebuie să uităm că viața actuală a popoarelor culte este un paradis față cu antichitatea clasică, față cu cele ce se petreceau în timpul preistoric și al antropofagiei.

A doua sarcină, pe care o au popoarele în mersul omenirii tot înainte, este ca unele din ele să nu trăiască ca niște paraziți, beneficiind sistematic, dar până la un punct numai, de progresele altora și necontribuind, cu nimic la mersul înainte a tuturilor.

În astfel de împrejurări, acestea nu numai că se pun, din punctul de vedere moral, în o vădită stare de inferioritate, dar de fapt vor avea chiar și o inferoară situațiune culturală și economică, iar rezistența lor va fi mai șubredă și viitorul lor mai puțin asigurat.

Am spus-o și cu altă ocaziune și o repet din nou: pe toată fața pământului, și cât mai neîntârziat, în Europa, nu vor mai putea să se menție de cât acele popoare care se vor afirma hotărât, prin destoinicia și munca lor, ca factori pozitivi de propășire.

Spun acestea, în împrejurarea de față, ca să arăt pe de o parte teama care mă preocupă pentru neamul nostru, iar pe de alta spre a arăta, mai lămurit, rolul pe care îl urmărește Asociațiunea și pentru a face ca, în ambele aceste două direcțiuni pe care le am enunțat, nu numai țara Românească, dar întreg neamul nostru românesc, să se afirme odată cu conștiința și cu hotărârea.

Iată de ce sunt eu fericit a constata că D-voastră,

cu siguranță ați înțeles acestea, fie prin instinct, fie prin judecata lămurită a faptelor, și ați făcut astfel ca dorințele noastre, puse în statute încă dela 1902, să se realizeze, pentru prima dată, numai cu această ocaziune.

Onoare Târgoviștei, vechiu și sfânt oraș al marilor Domni Mihai Viteazul și marele Matei Basarab, în frunte cu nemuritorul Mircea. Cinstire județului Dâmbovița, care a căutat să se miște, să dovedească în mod inteligent țării întregi, ce poate și cum înțelege să arate că este un factor priceput în mișcarea noastră culturală, economică și națională.

În numele Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea Științelor, vă mulțumesc, în modul cel mai cald, nu numai pentru buna voastră primire, nu numai pentru dovada unei munci pricepute, dar încă pentru ceva mai înălțător, mai demn și mai scump inimelor noastre, istovite, în această țară, prin lupte mici și pătimase; e, că ați știut, toți locuitorii județului Dâmbovița și cetățenii orașului Târgoviște, să vă uniți frățeste, de data aceasta, ca buni Români, ca oameni cu cuget, și uitând pentru moment luptele politice, care vă deosibesc, să alcătuiți un mănunchiu puternic și impunător, pe pajiștea mândră, mănoasă și verde, plină de speranțe în viitor, a muncii și economiei naționale!

Încă odată, și din tot sufletul, cinstire și mulțumire vă aducem vouă, făcând cele mai calde urări pentru ca făptuirea voastră să stea pildă și celorlalți din țară, și urându-vă tot odată, în modul cel mai frățesc, sănătate, progres și fericire.

Să-mi fie ertat acum, ca o datorie sufletească, să arăt în public, următoarele două împrejurări de care Asociațiunea nu poate să nu ție seamă în momentele de față.

Prima împrejurare e dureroasă. La ultimul congres din Focșani, din 1909, s'a ales ca președinte al nostru Profesorul universitar Grigore Ștefănescu, membru al Academiei, și care împreună cu Cobălcescu, au pus bazele Geologiei în țara noastră.

Grigore Ștefănescu, aproape o jumătate de secol a muncit pe terenul științei și dela 1864, ca profesor, s'a ocupat nu numai cu Geologia, dar și cu numeroase chestiuni relative la învățământ.

El a pus bazele hărții geologice a României, a făcut numeroase studii speciale și a reprezentat țara cu demnitate și pricepere la numeroase congrese de geologie internaționale.

A descris, cu deosebire, două animale necunoscute încă în paleontologie: o cămilă, de o speță mai mică la trup și un Dinoterium, de o talie excepțional de mare, care ambele au locuit în quaternarul țării noastre.

Muncitor neobosit, Ștefănescu ocupă un loc de seamă în panteonul oamenilor de știință al neamului nostru.

Exprim, cu această ocaziune, adâncă noastră părere de rău pentru pierderea aceluia care trebuia să ne prezideze în această plăcută împrejurare.

A doua chestiune, este îmbucurătoare pentru noi și

o aduc în fața D-voastră pentru a exprima astfel mai lămurit mulțumirile noastre, actualului și harnicului președinte, D-l Inginer șef Ionescu.

Ca secretar general, însărcinat a ține firul acestei Asociațiuni, pe când biourile se primenesc,— la moartea regretatului Gr. Ștefănescu am bătut la multe uși, și în special la a distinsului și venerabilului nostru prim președinte, Petru Poni; dar, dacă toți au fost însuflețiți de bună voință, timpul, care este așa de neîngăduitor și pentru puținii ce muncesc la noi, oprindu-i a primi propunerea mea, mă făcea să întrevăd, cu oare care grijă, soarta congresului de față.

Din fericire, acel care s'a distins în mod cu totul deosebit ca președinte al societății române de științe, D-l Inginer șef Ionescu, cu toate numeroasele ocupațiuni ce are, s'a pus hotărât pe lucru și activ și simpatic cum este, a reușit să realizeze cele ce am dorit.

Să-i mulțumim dar din toată inima pentru devotamentul și munca sa, căci Asociațiunea fiind compusă numai din muncitori, cinstește munca și respectă și iubeste pe cel ce o produce.

Neamul românesc are la dispozițiunea sa două Asociațiuni.

Prima este *Astra*, asociațiunea română din Transilvania.

Memorablele serbări din anul acesta, dela Blaj, cu care ocaziune am felicitat-o în numele Asociațiunii noastre, ne-au dovedit cu prisosință și spre marea noastră mulțumire sufletească, că întreg poporul românesc, din Țările Române ale Ungariei, a înțeles menirea ei, și cu însuflețire își dă sprijinul său moral și material, fruntașilor destoinici care se află în fruntea acestei mărețe asociațiuni culturale.

Asociațiunea noastră urmărește acelaș scop pe calea științifică și fac urarea, ca frații noștri din țara liberă, să facă pentru ea ceea ce frații chinuiți de peste hotare, știu să facă pentru *Astra*.

Biourul viitor va căuta să se pună de acord cu direcțiunea *Astrei*, pentru ca aceste două Asociațiuni culturale să se completeze mutual. *Astra* trebuind să grupeze, sub steagul său, pe toți acei cari se ocupă cu literatura română, cu istoria și cu filozofia; iar Asociațiunea noastră, să adune în jurul scutului ei, pe toți Românii care se ocupă cu științele și cu numeroasele lor aplicațiuni.

În acest mod vom face și un pas hotărât înainte, spre realizarea dorinței sfinte urmărită de noi toți: *Unitatea culturală a neamului românesc*.

II¹⁾

Domnilor Colegi,

Cred că trebuie să ne simțim cu toții fericiți că putem astăzi inaugura *Secțiunea Archeologică* de pe lângă Asociațiunea noastră.

1) Cuvântare ținută la inaugurarea secțiunii de arheologie, cu ocaziunea congresului din Târgoviște, în ziua de 24 Septembrie 1911.

Datoream aceasta științei arheologice, care aștepta, cu nerăbdare, ca și România să se manifeste în această direcțiune, în concertul celorlalte popoare.

România, în genere, și cu deosebire prin importanța ce o are Dobrogea, Oltenia, jud. Buzău, malurile Dunărei și toată fața țării, prin numeroasele așezări numite preistorice, are o importanță extraordinară din punctul de vedere arheologic.

Din punctul de vedere românesc, eră trist de constatat că pe când știința, a creat în arheologie atâtea ramuri importante, la noi nu se făcea mai nimic. — Astfel s'au creat mari subdiviziuni, din care unele se pot numi clasice, ca ramurile: preistoric, egiptian, asirian, fenician și cartaginean, iudaic, betean, persic, greac și roman. S'au creat, în urmă, și alte ramuri interesante, cu subiect mai modern, ca: arheologia creștină și arheologia evului mediu.

De asemenea, popoarele moderne care fac atât de mari sacrificii pentru cunoașterea, nu numai a istoriei, dar și a preistoricului, a regiunilor ce au ocupat sau ocupă și astăzi, au reușit să creeze ramuri nouă, care dacă pun în special în evidență, trecutul lor propriu, contribuie în acelaș timp și la ridicarea vâlului ce acoperă epocile îndepărtate ale omenirii.

S'au creat astfel, Arheologia germanică, Arheologia slavă, și se vorbește de alta celtică și așa mai departe. Să nu uităm că în curând știința aceasta va trebui să fie seamă, în mod cu totul special, și de trecutul popoarelor galbene, așa de vechi în civilizațiunea lor, chiar istorică, și de trecutul popoarelor Indiei și din sud-estul Asiei, așa de impunătoare prin înălțimea concepțiilor lor în artă, și prin adâncimea cugetării lor.

Dacă în realitate, Domnilor, civilizațiunea pelazgă, a fost aceea care a schimbat fața popoarelor europene cu începerea epocii neolitice; dacă marele imperiu pelazgic, după cum susține cu dreptate N. Densușianu, și-a avut locul său în central Europei, pe teritoriul Daciei; dacă toate faptele care au dat naștere mitologiei grece, s'au petrecut în Carpații noștri; dacă origina ceramicii și a metalurgiei, a început în regiunile locuite astăzi de Români; dacă popoarele ce locuiau aceste părți, acum 3000 ani cel puțin, vorbeau o limbă, pe care unii o numesc protolatină și care a lăsat urme hotărâtoare, fie în scris, fie în vorbirea noastră; dacă regiunea Carpaților, cu valea bogată a Dunărei, care aveau, la picioarele lor, Marea Neagră și prin urmare calea deschisă spre necunoscut, au servit ca punct de cristalizare, în făurirea primei și mării civilizațiuni a omenirii ce începe mai ales cu epoca de bronz și de fier; dacă cultul religios, ce se afla acolo, se va găsi departe spre sud și dacă geneza popoarelor europene, neexcluzând nici pe Greci, nici pe Romani, s'ar resimți de cele petrecute în aceste părți, — veți înțelege ușor mândria de care cată să fim cuprinși, constatând că suntem descendenții unui astfel de popor, și văzând că locuim aceleași fericite regiuni, atât de proprii pentru dezvoltarea cugetării omenestii.

Ce sarcină mai frumoasă poate avea deci un om,

de cât aceea a Arheologului Român, care are la dispozițiunea sa un așa de avut și important material de studii, și ce misiune mai înaltă poate să aibă cineva de cât de a desgrota acest trecut de fală, de cinste și de mărime, care va limpezi geneza popoarelor europene, care va lumina trecutul fazei celei mai decisive în evoluțiunea omenirii și va îmbrăca cu o aureolă de necrezut, neamul nostru și toată frumoasa regiune locuită de Români.

Arheologilor români le cade dar sarcina de a contribui, în primul rând, la limpezirea chestiunilor care cuprind astăzi acea mare enigmă: civilizațiunea pelazgică.

Ei nu pot avea nici o scuză, căci toful le stă la dispozițiune și oprobriul va cădea asupra lor, dacă vor sta indiferenți sau vor permite altora, — ca la Cucuteni, — să utilizeze stațiunile noastre preistorice, pentru a îmbogăți muzeele străine, a mări literatura lor științifică și a interpreta adesea ori datele găsite, în interesul egoist a unei politici și a unor năzuințe înguste.

Dacă am scăpat ocaziunea, ca acum 40 ani când s'au secularizat mănăstirile noastre, să fi creat muzee unice în Europa, cu privire la Evul Mediu Românesc, să nu pierdem nici astăzi ocaziunea, să nu întârziem cu nici un moment, pentru ca să dezvoltăm muzeele noastre în raport cu bogăția trecutului cuprins în solul acestei țări.

Trecutul să ne fie sfânt, căci numai grație lui, cunoscându-l bine, iubindu-l serios, și încrezându-ne adânc în puterea lui străveche, vom putea din nou, și cu forțe moderne, să luăm locul ce trebuie să-l ocupăm în mișcarea culturală, actuală și viitoare, a omenirii.

Era deci timpul, Domnilor, a crea și la noi o Societate Arheologică, când știm că atunci când Ștefan cel Mare își vărsa sângele la Valea Albă, ca să apere țara, creștinătatea și civilizația, — la Roma, se fonda în Quirinul, Academia Antiquarii, la 1478, de către Pomponius Laetus.

Arheologia, Domnilor, constituie legătura cea mai rațională între științe și istorie. Iată de ce locul ei eră indicat în cadrul Asociațiunei noastre, care trebuie să cuprindă în sânul său toate disciplinele, în esența lor teoretică, sau în marea și utila lor aplicare, dela Matematici și până la Arheologie.

De altfel, una din cele mai vechi Societăți de Arheologie, acea dela Praga, fondată la 1784, a fost înființată deodată cu Societatea de Științe de acolo.

Nu mai vorbesc că la Moscova există o veche Societate de arheologie, creată la 1804, nici de acea Ungară, care a dat la lumină, ca și secțiunea etnografică a muzeului național ungureș, atâtea publicațiuni importante; dar chiar la Belgrad, există de mult o societate de Arheologie, care tocmai prin faptul ce l'am spus mai sus, că această știință constituie legătura între științele propriu zise și istorie, își publică memoriile sale, după împrejurări, fie în *Glasnik*, organul Societății de Științe din Belgrad, fie în *Letopis*, organul Societății literare din Novisad.

Să fim fericiți, dar, că dorința pe care am arătat-o de mult, multora dintre D-voastră, astăzi, capătă ființă și urându-i viață noiei secțiunii, să zicem cu toții din adâncul inimei: *Trăiască Archeologia Română!*..

După cum statutele noastre o prevăd, secțiunea aceasta va putea funcționa regulat pe lângă Asociațiune, dar în mod independent la București, și am nu numai speranța, dar și credința desăvârșită, că grație a activității D-voastră, și mai ales a acelor ce au și misiunea oficială și mai multă destoinicie de a se ocupa de această ramură, că numărul lucrărilor ce se vor prezenta va fi variat și abundent

Din parte-mi, sunt fericit a face urările cele mai calde pentru complecta ei dezvoltare în raport cu nevoile și cu menirea neamului românesc.

Dr. C. I. Istrati

Membru al Academiei Române

LITERATURA

S'AU DUS ȘI COCORII...

*S'au dus și cocorii... Tomnatecul vânt
Pădurea-amușită de tot o despoae.
Mai flutură frunza, apoi la pământ
S'abate 'n troene sub picuri de ploae.*

*De-avalma vin norii în pâlcuri greoaie
Să 'mbrace țărâna cu-al iernei vestmânt.
Câmpia doinește și trestia se 'ndoaie,
Și până și gândul oprit e'n avânt...*

*Trec toate. Vor trece și neaua și norii,
Și iar s'or întoarce cu Prier cocorii
Pe-aripa-amintirei și-a dorului duși.*

*Și iar fremătă-vor pădurile'n coruri.
Dar unde-s fiorii apuselor doruri
Și raiul de visuri din anii apuși?*

UN'TE DUCI?..

De ta tige détachée,
Pauvre feuille desséchée,
Où vas-tu?...
A.-V. Arnault (1786—1834).

*De tulpina-ți despărțită,
Biată frunză ofilită,
Un'te duci?—Nu știi nici eu;
Că de când stejarul meu
De furtună-a fost răpus,
Tihna toată mi s'a dus;
Și răzleață și pribeagă
Rălăcesc prin lumea 'ntreagă.
Dela munte până 'n vale,
Fără plâns și fără jale
După vânt mă dau în cale,
Și 'ntr 'acolo tot apuc
Unde toate 'n veci se duc:
Foaia trandafirului
Ca și slava omului.*

SE DUC...

*Ea gându-mi nu vrea să-l pătrunză
Și'n ușa vieții toamna bate;
De-o chem — tot cată să s'ascunză...
Ea gându-mi nu vrea să-l pătrunză.*

*Se duc, ca ofilita frunză,
Atâtea doruri fermecate...
Ea gându-mi nu vrea să-l pătrunză,
Și'n ușa vieții toamna bate.*

INTREABĂ...

*Intreabă mierla de ce cântă,
Părăul — de ce curge-ușor;
Iar inima-mi, de ce-o frământă
Neîncetat același dor...*

*Intreabă nesfârșita fire
Spre cer de este drum deschis;
Intreabă caldă 'nchipuire,
De ce-și clădește lumi prin vis..*

*Intreabă vieța ce-i destinul,
Iar moartea—dacă-i vis plăcut;
Țărâna 'ntreabă-o ce-i seninul,
Iar stelele — de-i cerul mut...*

*Intreabă vremea ce-i răgazul
Și ce 'nsemnează „totdeauna”..
Intreabă stânca ce-i talazul,
Intreabă marea ce-i furtuna;*

*Intreabă piatra de ce zace,
De când se mișcă 'n voe vântul,
Și 'ntreabă-mă de ce n'am pace
Cât timp mă'ngăduie mormântul..*

J.-B. Hétrat

NECULAI IORGA

— Un portret modern —

Un om, care are suflet bun,—dar are ochi răi. Un om, care are inimă bună — dar are gură rea. Poate fiindcă vorbește mai mult din gură decât din inimă, ori poate fiindcă nu vorbește de fel din inimă...

Neculai Iorga. Eu respect și admir acest cuvânt. Căci supt cuvântul acesta văd parcă biblioteci, cărți, scrinuri înghesuite de cărți — supt cuvântul acesta aud însă și glasul de demagog, frazele ieftine de panoramă și bălcu — aud parcă supt cuvântul acesta: „jos cu jidovii”, „în lături cu decadentii și cu arta profană” — aud parcă supt cuvântul acesta dangăt de clopot și glas de tălângi, tămâie și fum de sat, behăituri de oi și pocnet de bice de păstor..

*

L-am văzut o singură dată. El se ducea pe-o stradă și eu veneam din cîmțir. Și privirea mea adusă din

împărăția morților, se pironi cu sete pe figura lui bizară și comică: barba neagră de apostol alb, ochii aceia ageri, armenești și gura amară, cu buzele stoarse de zâmbete de prisos — nu le voi uita niciând.

Avea haine vechi și un parasol de profesor pensionar subsuoară — avea o pălărie sură și ghete mari, cumpărate parcă din magazin — și în urma lui fugea umbra nervoasă, iar el pășea gânditor și serios, cu pașii stângaci ai unui om sătul.

Nu așa credeam să fie un Iorga. — Despre Iorga, care nu este artist și nici poet, care nu este un geniu, ci numai o raritate — care nu este un vuleau, ci numai un complex de flacări — zic, despre Iorga aveam o altă idee... Din cărți credeam să fie un tip de Kraxelhuber, un fel de *Demokritos*, care judecă calm în istorie ca Carlyle, dar care vociferează în politică și scuipe ca *John Bull*, ori ca *Tribulat Bonhommet*. Credeam să fie un om de toată frumusețea, un tip antic și masiv — dar când l-am văzut, văzui înaintea mea un tip de greșier ori profesor de dans — o figură absolut a zilei, fără nici o superioritate în privire, în gesturi, sau în mișcări.

Acest Iorga, este neîndoios un fenomen al psihicului românesc. Are toate calitățile suverane ale unui savant și are toate slăbiciunile unui demagog. — Luptă ca Don Quișote împotriva dușmanilor închipuiți; are manii istericale, femești; e cult, atunci când vrea să fie ascultat și e ieftin, atunci când vrea să fie aplaudat. Muncește mult, ca un Larousse, adunând fire de iarbă lângă cele mai exotice flori de cotix, toaree cunună de dafini pe fruntea nemuritorilor noștri, tot atunci când pe fruntea sa poartă cunună de spini. — Are suferințe mari, pe care nu ar trebui să le aibă, sbiară atunci când ar trebui să vorbească cu glas de Scarpa Pater — e reacționar conștient, dar îi place să fie comentat ca un apostol al secolului.

Și bineînțeles că un om cu atâtea pasiuni și cu așa puțină conștiință culturală — un pățimaș, atunci când ar trebui să fie modest ca un Abbé Sieyès, un om de felul lui Iorga, care vrea să plângă națiunea, atunci când râde secolul — un om de felul lui Iorga nu poate fi decât sporadic în viața individualităților mari. Nu e atât de mare ca Gheorghe Barițiu și nu e atât de mic ca Brătianu — nu e suflet de artist, căci de pildă în Oscar Wilde nu vede decât un pederast — nu e poet și nu e apostol. E un om, în care trăește actualitatea, românescul actual.

În Iorga trăesc popii dela Blaj și moșierii din Dobrogea, în Iorga vorbesc stradele neluminate și nelustrate ale Ardealului. Sufletul lui nu este o oglindă a vremii, ci o biserică mare, în care alături de cele mai frumoase rugăciuni, șed și cele mai negre și reci minciuni.

Cluj.

Emil Isac

PESTE DORNA....

2 Iulie. — Câmpulung

Până să se ridice soarele ca două suliți deasupra muncelelor înciucurate cu brad, — noi cercetasem mijlocul orașului, cu ulițele pietruite; apoi Casa Națională, unde Românii ș'au adunat tot ce le-au trebuit: sală de cetire, de teatru, de joc, berărie, club. Aici se întâlnește deputatul din Dietă cu plutașul, cu învățătorul și cu argatul; toți îți vorbesc cu dragoste de neamul lui Ștefan și toți poartă chipul plăeșilor viteji.

Firul nației, tors de strămoși, Câmpulungeni îl împletesc zi cu zi tot mai strâns, tot mai trainic.

La furecție

În treacă, cercetăm și biserica de lemn a lui Ion Teodor Voevod, — copilul cu opincute, Terzimanul împărătesc de mai târziu, cu multă învățătură, și Domnul Moldovei la bătrânețe. Așa fecior a avut Teodor Calmășul, din ținutul Orheiului, om sărman, dar cu multă credință în Dumnezeu...

Ne oprim în fața unei case, nu tocmai nalte. În poartă ne întâmpină un cârd de băeți între 7 și 18 ani, toți îmbrăcați în cămăși albe, floare, cusute cu lăniță și împodobite cu fluturi. Sânt elevii școlii pentru prelucrarea lemnului.

Intrăm în ateliere. Trunchiuri groase de brad și ulm stau răsturnate ici-colo, lângă fierăstrăul cu dinți deși, lângă rândecele ascuțite, gata să limpezescă fața scândurei; iar cuțitele așteaptă mâna iscusită, să scobească și să înflorească șipca de pațin.

Trecem prin sala unde se țin cursurile de desen pentru maieștri și calfe; apoi în alta ne opresc desemnurile în linii, trase cu multă îndemănare de fetele și nevestele tinere, cari vin să-și îmbogățească mintea și cu astfel de frumuseți.

Tot aci vin flăcăii dorncici să învețe meșteșugul tâmplării, al sculpturii și al strungăritului.

Se deschide o ușă largă. În prag ne întâmpină doi flăcăi, voinici, calfe, și cu maestrul cioplitor.

Pereții de jurîmprejur sânt încărcăți cu toate produsele școlii, în lemn. Lângă rama cioplită în răsuri, atârnă cruciulița cu chipul Mântuitorului, săpat pe ea; cuțitașe de tăiat hârtie cu mânerle scobite în ghirlande; apoi talere de împodobit pereții, pe cari sânt

crestate, în vârful custurii, căsuțe cu ceardac și cu flori la geam, grădinițe cu brad verde, cu fântână și pârâu. Cu atâta îndemânare și pricepere sânt cioplite că par'că aștepți să pășească cine-va pragul și să rupă florile din grădină; iar pârâul stă să picure. Intinzi mâna spre firele de micșunele, încolăcite deasupra tocului de fotografie, și vrei să le miroși, dar sânt de lemn! Așa și răsura, îmbobocită în coada unui condei de scris.

Trecem apa Moldovei pe o podișcă îngustă. O potecuță de picior se împletește cu pârâiașul Deea.

Ne plimbă poteca, aci pe dreapta, aci pe stânga isvorului, până ne afundă în pădurea neguroasă de brad. O răcoreală lenevoasă și blândă ne pipăie frunțile. În urmă nu se mai vede nimic, doar Deea se luptă cu mările surpate. Iar în sus, câte un colț de stâncă rupe șalele pârâiașului, îi mută calea și ne mută și poteca. Abia se ivește câte un ochi de lumină, apoi numai decât îl înoptează culmile împădurite.

Suim, suim, și pe la o vreme se deschide o gură de lumină deasupra brădetului. O repezeală și iată-ne pe piscul Deea.

Jos, șerpuește Moldova, înghițită în verdele întunecat de umbrele munților; iar Câmpulungul pare o salbă de pârăluțe albe, rânduite pe panglica albastră, între brazii bătrâni, păzitori din vremuri vechi.

De aci cuprind ochii toată valea spre soare apune și spre soare răsare. Fug privirile peste vârful Măgurei, peste culmile Runcului; se plimbă de-alungul Rarăului și de-acolo mai sus, în volvura de lumină, până se opresc la Pietrele Doamnei.

Pietrele Doamnei de pe muntele Rarau.

Cu un ochean aducem bolovanul uriaș lângă noi, în care mâna vremei a cioplit trei turle amețitoare. Și crăpăturile adânci din lespezi și mușchiul gros, ni le arată geamul ochianului.

Sânt măcinate resturile stâncii, căci au trecut multe veacuri peste ea. A trecut multă vreme de atunci, de când se înalță acolo sub poalele muntelui un castel mândru, cu o Domniță frumoasă și bogată. E vreme de când a îngropat Domnița toate sculele ei de preț pe vârful muntelui și apoi a fugit în lume cu baciul dela stâna, de sub vale...

...Au colindat îndrăgostiții pământul în lung și în lat,

el învelit în părul ei de aur, încălzit de dogoarea sânelui drag; ea purtată de graiul dulce al cavalului și amețită de privirea flăcăului, isvorâtă de sub sprâncenile negre, din broboanele de mure, coapte la umbră de codru. Când culegea ciobanul zâmbetul depe buzele Domniței, par'că simția că-i picură ceva în inimă, și atunci scoatea cavatul dela brâu. Cântă, cântă, de adormia totul împrejur și frunza și iarba, adormia și -Domnița în poala dragă. Cântul se trezea îl strângea la piept pe iubit, par'că să-l pătrundă, să-l facă tot una cu trupul ei. Apoi plecau mai departe, în lume.

Au cutreerat multe ape și multe țări. Au trecut munți înalți, văgăuni adânci, s'au înghimpat, dar n'au simțit, au întâlnit livezi cu flori, grădini cu poame coapte, dar nu le-au văzut; s'au cățarat pe stânci, le-au sângerat mâinile și picioarele, pe ei nu i-a durut însă; n'au mâncat cu zilele, și foamă nu le-au fost; au trecut prin călduri de cuptor și prin friguri de gheață, dar ei n'au simțit! Atât de mare le-a fost dragostea! Ea îi păzea, ea îi însuflețea!

Pe la o vreme, târziu, mult târziu, s'au oprit fugarii și s'au privit în față: o babă și un unchiaș, albi, gârbovi și uscați la față.

Bătrâna se freacă la ochi, par'că se deșteaptă dintr'un somn adânc și ca prin vis și-aduce aminte de-o împărăție ascunsă unde-va pe munte.

Unchiașul se proptește în băț, face mâna coviltir și se uită peste coamele munților. I se înfiripează în minte o târlă cu oi bălane, iar printre glasul mioarelor dăinue un caval.

Pleacă moșneagul și bătrâna, ca doi drumeți întâlniți la răspântie. Sânt doi tovarăși de cale acum.

Nu merge mult, și în față se ridică un munte, de jur împrejur cu văi adânci. Cercetează drumeții și apoi prind căi răslețe.

Unchiașul dă gură pe sub poalele muntelui și-și chiamă oile. Bătrâna sue spre coamă. Aci a fost castelul, cu fața la soare răsare, aci lângă brad, eră puiantru atunci, acum e gârbov, aci odăile de marmoră, aci grădina, poteca tăinuită, unde stă la lună. Nici urmă nu se mai cunoaște. Bătrâna oftează, își trece mâna peste frunte și pornește spre vârful cu comoara.

E moale pământul. Incepe să sgârie cu mâinele. Sgârie, sgârie până găsește un lemn uscat și scobește cu el. A dat de o ruginătură de fier, și cu asta sapă. Ii ajunge groapa la genuchi, la brâu, îi înghite și umerii și capul, dar de comoară nu dă. Sapă mereu. Când și când scânteiază ca un licurici în fundul gropii, dar când să prindă bătrâna cu mâna, zornăie ceva și sclipirea se duce mai la fund.

Moșneagul tot dă gură pe sub vale și ascultă. Nu se simte oaie, nu se simte nimic. Târziu îi vine la ureche un strigăt înăbușit. Iar ascultă. Vine depe vârful muntelui. Incet, încet, ajunge sus.

— Mă înăbuș! se auzi iar gura babei în fundul gropii, iar ochii îi sclipiră ca doi tăciuni aprinși.

Când zări pe unchiaș deasupra gropii, bătrâna înfipse degetele în pietrele scumpe ce-i luceau sub picioare, le strânse pe toate în poală, apoi se cățără cu amân-

două mâinile de huma cleioasă. Dar un trăsnet grăbit se auzi în depărtare, o trambă de lumină învălu muntele și un chip negru, grozav de înfiorător, sări peste groapă: «Mie mi-a dăruit comoara, când a aprins stăpânul castelul și a blestemat neamul». Apoi o bubuitură răsbătă până în fundul pământului; iar groapa înghiți pe babă și pe unchiuș.

A făcut diavolul un semn din mâna neagră și deasupra comorii s'a închegat un bolovan uriaș. Apoi a plesnit din coadă și a pierit, lăsând în urma lui un urlet și un cutremur...

Multă vreme a vuit muntele. Și-acum, când bate vântul în stâncile ametițoare, urlă de ți se face părul măciucă...

Așa vorbește povestea despre Pietrele Doamnei...

* *

Iar s'a înorat. De altfel nu e de mirare: la munte, într'o singură zi se schimbă de 5-6 ori vremea! Aci, un potop de ploaie, de crezi că îneacă pământul; aci, un cer senin și un soare frumos, că parcă de când lumea n'a fost vreme urâtă.

Am ieșit din șiragul Câmpulungului. Pe stânga răsar doi munți, nalți. Amândoi se privesc față în față. Poporul i-a botezat Adam și Eva. Unul mai ridicat, mai plin, și mai lat în coaste, — stăpânește pe celălalt mai subțiat în poale, țuguat la gât, și plecat puțin de vârf. Cel voinic e hărbatul, croit întâi și din plin, de firea binevoitoare. Parcă se încruntă spre tovarășa lacomă. Dar Eva, cu fruntea plecată, supusă, ascultă cu vântul Domnului, cuprinsă de o căință prea târzie.

O trambă de nor înghite pe Adam și Eva. În față, se crapă o gură adâncă dealungul munților și Fundul Moldovei își răvășește casele răsnite, pe o vale de peste 200 kilometri.

— Dela Pojorâta, — iarăși un cuib de ciobani voinici și cu plete lungi, — ne despărțim de Moldova. De aci, frângem drumul spre stânga, prin inima munților. Întâlnim isvorul Giupalăului, cu apele culese din poalele răpoase ale vârfului giupalăului, care își înalță fruntea peste întreaga Bucovină. Ne întovărășește pârâiașul Putna, îngust, limpede și repede; aduce în unele părți cu Peleşul nostru dela Sinaia. Tot pe calea Putnei, ne plimbă drumul de fier. Se înalță drumul și mașina găfăie greu pe sub culmile de munți și prin pădurile de brazi.

Un fluerat scurt și răgușit, trezește pustiul. Până a-i lua seama, gura întunecoasă a tunelului înghite și rul vagoanelor, — vreo douăzeci la număr — ca pe nimica! Târziu răsbete mașina la luminiș, nădușită și cu fumul în cap. Ca un balaur se descolăcește din gaură, își trage coada lungă, și se năpustește dealungul vâlceleii, întinsă până în fundul zării.

După ce trecem Iacobenii, cu căsuțele numai din lemn, și cu isvoare vrednice de leac, pentru multe boli, — apoi ne sare în cale nebunata Bistrița.

Iar s'a limpezit cerul. Valea începe să se lărgească și ici-colo răsar livezi cu fân și cu flori multe. O răco-

reală dulce cu miros de brad ne învălu obrazurile scoase pe fereastră. Din seninul albastru se cerne o bogăție de raze. Toate se împletesc cu undele limpezi, și deapănă o panglică țesută în aur.

Așa e prin locurile astea Bistrița aurie.

Cu ea vorbă ne ducem până'n scăpătatul soarelui, până ne iese în cale Dorna...

I. Chiru-Nanov.

SON-GOCU

B A S M C H I N E Z E S C U

În partea de răsărit a ținutului *Sio-sin* — în vremea de de mult — se înalță un munte uriaș care se chema *Kakazan*. În vârful acestui munte sta cățărâtă o stâncă mare. Într'o zi, stânca se desface în două și din ea se rostogoli un ou de piatră. Îndată însă, oul se prefăcu într'o maimuță de piatră, din ochii căreia străluceau raze aurii așa de puternice că ajungeau până la cer.

Zeul cerurilor — *Giocutei*, văzând aceste raze strălucitoare, se miră mult de ce ar putea să fie. Chemă îndată și în grabă mare pe sfetnicii săi *Șeprihan* și *JiunjiŃu* și le ceru statul. *Șeprihan* putea auzii la o depărtare mare cât n'ai gândi; iar *JiunjiŃu* putea să vadă la depărtări de necrezut.

— Ce sunt acele raze? — întrebă *Giocutei* pe sfetnicii săi.

— Aceste sunt razele din ochii maimuței de piatră, de pe muntele uriaș *Kakazan* — răspuseră amândoi sfetnicii. În clipa însă când maimuța de piatră va prinde viață, razele se vor stingea.

Și într'adevăr, maimuța prinse viață, începu să umblă, se scobori în vale, se cățără pe copaci după fructe și se făcu o maimuță ca toate maimuțele.

Din muntele *Kakazan* izvora o apă mare care cobora la vale și se ascundea într'o peșteră adâncă, ocolind o stâncă mare și hăt departe în vale iar se arăta și își vedea înainte de drum.

Într'o zi, un cârd de maimuțe ce săreau zglobii pe lângă apele aurii ale cataractei, se luară la hartă. Maimuța noastră era și ea în cârdul acela. Una din maimuțe se opri din joacă, stătă, se gândi și apoi grăi celorlalte:

— „Care ar putea dintre noi, să se dea afund în peșteră, și apoi să ne spuie drept și fără pic de sminteață, drumul p'unde iese apa iarăși la iveală, acela are să fie al nostru rege, iar noi, ale lui slugi plecate“.

Toate maimuțele strigară în cor, că vor să se încerce, dar nici una nu voi să se avânte cu adevărat.

Maimuța noastră, mai meșteră, le spuse că ea va pătrunde în peșteră și că va fi apoi regele lor. Zis și făcut. Maimuța noastră se și aruncă în apă. «Vai, Doamne, de acum nu mai scapă», țipară toate maimuțele în gura mare.

Dar iată că nu trecu multă vreme, și maimuța noastră sării din apă afară și grăi mândră și voioasă:

— Am fost în peșteră pe tot drumul pe unde trece apa. Eu voi fi al vostru rege, iar voi ale mele slugi plecate!

1). În tocmăi ca și povestea arabă: „O mie și una de nopți“, fantezia chineză a creiat basmul *Son-Gocu*. În limba chineză această poveste formează volume întregi cu mii de pagini și orice chinez, cu oarecare cultură, se crede obligat să cunoască și să citească această operă. Și în Japonia e foarte citită de tineret.

—Adevărat să fie? A fost în peșteră, cu-adevărat?! strigară maimuțele speriate.

--Adevărul curat și adevărat zic voă. Căderea apei închide peștera care se cheamă *Suirendo*¹⁾.... De azi încolo eu voi fi stăpân peste această peșteră.... haideți după mine, eu vă voi duce în adâncimile ei, pe un drum bun și ușor pe care l'am descoperit eu!...

Și maimuța noastră o luă înainte pe o potecută, urmată de supusele sale. Pe potecută aceia intrară în peșteră. Pe bolta ei stă scris: „*Peștera Suirendo din Muntele Kakazan.*“

Din clipa aceia maimuța noastră se făcu stăpână pe întregul ținut locuit de maimuțe, sub numele de: „*Biko*“²⁾.

A domnit cu fală trei sute de ani peste supușii săi, când, deodată îi veni un gând lui Biko-o:

„Eu, ca orice vietate, am să mor într'o bună zi; dar am auzit că sunt oameni care cu ajutorul farmecelor pot deveni nemuritori. Ia să încerc să învăț și eu magia și atunci îmi voi putea prelungi viața cât mi-o plăcea și gândul morții nu mă va mai neliniști.“—

Și iată-l pe regele Biko-o părăsind peștera, făcând o plută din trunchiuri de brazi și pornind pe râu în jos, lăsându-se în cursul apei până când ajunse la mare. Rătăci pe mare zile și nopți multe, până ce plută se opri de țarm, la locul numit „*Nanseubu*“³⁾.

Mai întâi de toate, Biko-o fură hainele unui om și se îmbracă cu ele, apoi știind că-i va fi greu să intre ca cirac la vre-un dascăl învățat, se apucă să învețe codul manierelor elegante și arta oratoriei. Învățând și una și alta. Biko-o porni iar pe mare dela *Nanseubu* la *Sai-gin-Ka-șin*⁴⁾.

În acest ținut locuia marele învățat *Subodai-Soș*⁵⁾ Biko-o se înfățișă așadar lui *Subodai-Soș* și-l rugă să-l primească ca cirac, și să-l învețe tot felul de farmece.

Subodai îl primi foarte voios, printre ciracii lui, sub numele de *Son-Gocu*.

Son-Gocu fu un elev sărguitor iar bătrânul vrăciu era foarte mulțumit de noul său cirac. Timp de trei ani de zile *Son-Gocu* învăță multe taine și farmece. *Subodai* îl inițiază chiar în taina prelungirii vieții, ba îl mai învăță și marea minune „*Kintoun*“, cu ajutorul căreia, dintr'o singură săritură, putea să sboare în aer la depărtări de zeci de mii de poștii.

Favoarea de care se bucura *Son-Gocu* pe lângă *Subodai*, deșteptă nemulțumiri printre elevii ceil'alți, cari începură să-l invidieze pe *Son-Gocu* și să-i facă tot soiul de neajunsuri. Odată, înconjurându-l pe *Son-Gocu*, îl rugară să le arate și lor o scamatorie. *Son-Gocu*, cu multă bunăvoință le satisfăcu dorința, și se prefăcu pe dată într'un brad. Toți se minunară și laudară cunoștințele sale.

Subodai aflând de aceasta, îl chemă pe *Son-Gocu* și-i zise:

— Dece faci copilării? Din vanitate numai, te-apuci să faci lucruri care au să-ți atragă ura și invidia celor l'alți. De arta vrăjitoriei n'ai să te folosești decât la vreme de nevoie mare și nu pentru satisfacerea vanității tale prostesti. Să pleci de la mine și să te întorci de unde ai venit!

— Aveți dreptate — răspuse *Son-Gocu*, — și vă mulțumesc pentru osteneala ce v'ați dat cu mine... m'ați învățat multe lucruri. Vă las cu bine... Adio...

Cu ajutorul vrajei „*Kintoun*“, el ajunse, într'o clipă, pe muntele *Kacazan*, și intrând în peșteră, strigă în gura mare:

— Ei, maimuțelor, marele vostru rege a sosit.

Supușii lui *Son-Gocu*, auzind vocea stăpânului, alergară cu toții și-i urară bun sosit.

— Spuneți-mi ce s'a mai întâmplat în lipsa mea pe aci? întreabă *Son-Gocu* grăbit.

— O! bine că ai venit, strigară maimuțele, mari și grele lucruri s'au întâmplat în lipsa ta. Pacoste mare pe capul nostru, sărăcie.

— Pacoste, sărăcie mare?! Cum, ce fel?

Maimuțele'i povestiră că nu departe de peștera *Suirendo*, trăește demonul *Konsei*¹⁾, care tot timpul le-a atacat, le-a persecutat, vărând groaza între liniștilele maimuțe.

— Tăceți că-i dau eu de hac, strigă furios *Son-Gocu*, și pe dată ajunse la gura peșterii *Suirendo*, unde locuia *Konsei*.

— Aici ești drace *Konsei*? strigă *Son-Gocu*. Ieși la luptă cu mine, stăpânul peșterii *Suirendo* de pe muntele *Kacazan*, regele *Son-Gocu*.

Konsei, ieși din peșteră. Era îmbrăcat în zale, și în cap purta o chivără de aur iar în mână ținea un aploș uriaș.

Cu un strigăt sălbatic el se și repezi la *Son-Gocu*; dar acesta în grabă își smulse trei fire de păr, le puse în gură și apoi le scupă jos. Cele trei fire de păr se prefăcură repede în 300 de maimuțe cari se repeziră din toate părțile la demon. Demonul, zăpăcit, nu știa în cine să dea și cu cine să înceapă. Folosindu-se de încurcătura demonului, *Son-Gocu* se repezi la el, îi luă sabia din mână și dându-i o lovitură îl tăia în două.

Peștera *Suirendo* trecu sub stăpânirea lui *Son-Gocu*.

— Nu e pe lume un altul mai viteaz ca mine! își zicea *Son-Gocu*. Păcat însă că nu am o armă potrivită pentru mine; trebuie să-mi găsec de unde n'oi ști....

Mult stete pe gânduri *Son-Gocu* de unde să-și găsească el o armă potrivită lui și în cele din urmă se hotărâ să se ducă să caute o astfel de armă în castelul *Zmeului Tokai*, care se lauda că are cele mai vestite arme de pe lume.

Palatul *Zmeului Tokai* era în fundul mării. Cu ajutorul farmecelor, *Son-Gocu* ajunse la palat și se duse drept la *Tokai* zmeul zmeilor:

— Eu sunt *Son-Gocu*, stăpânitorul muntelui *Kacazan*. Am auzit că tu ai multe și frumoase arme din cele mai vechi timpuri. Am venit să-mi aleg, din palatul tău, arma cea mai bună și pe gustul meu. Ia arată-mi tot ce ai mai bun și mai frumos.

Zmeul eră foarte speriat de vizita neașteptată a lui *Son-Gocu* și de tonul poruncitor al acestuia; așa că fără nici o împotrivire îi arătă lui *Son-Gocu*, tot ce avea mai bun și mai prețios. Porunci în acelaș timp unei căpetenii de-a lui să-i aducă un buzdugan greu de 15000 de ocale precum și o furcă grea de 6000 de ocale, și le arătă musafirului său nepoftit. *Gocu* le încercă pe toate la rând și zise:

— E prea ușoară pentru mine arma asta. Arată-mi alta mai grea!

— Bine! Îți voi arăta o ghioagă care poate că-ți va plăcea.

Și-i arătă o ghioagă lungă de trei stânjeni și grea de 50000 de ocale, frumos încrustată cu aur. *Gocu* apucă ghioaga.

— Asta da! îmi place ca greutate, dar e cam lungă,— zise el.

Nici nu isprăvise bine vorba și ghioaga se și scurtase pe atât cu cât gândise el.

— Ce minune mai e și asta? sări de colo *Gocu*.

— Acesta ghioagă, zise *Zmeul*, a fost de demult a

1) *Konsei*=demonul urei, distrugătorul păcii pe pământ.

1) *Suirendo*=Peștera undelor de apă.

2) *Biko-o*=regele maimuțelor.

3) *Nanseubu*=miază-zi

4) *Sai-gin-ca-șin*=soare răsare

5) *Subodai-Soș*: figură istorică a Budhiștilor, unul din elevii lui *Sakia-Muni*.

a împăratului U-o. Cu ghioaga asta măsură U-o apele potopului. Ghioaga asta se poate prelungi în sus până la al 33-lea cer, și în jos până la al 18-lea iad și se poate scurta și subția în așa fel că o poți ascunde în urechile acului... Cum îți pare această ghioagă minunată?

— Fără pereche în lume, răspunse Gocu și o și luă. Și foarte voios se înapoie la Suirendo.

Un timp, Gocu duse o viață liniștită. Iată însă că odată i se ivesc în somn doi draci, unul roșu și altul alb și îi propun să se sue în careta ce o aduseseră cu ei. Gocu, fără să mai stea mult pe gânduri, se sue în caretă și... se pomenește de odată pe lumea cealaltă — în iad.

Acolo, stă pe un tron măreț, regele infernului, Enma, la picioarele cărui stă deschisă Cartea Vieței.

Gocu, foarte supărat, începî să-i strige lui Enma:

— Ei! Enma, cu ce drept ai trimis tu să mă aducă aici? Enma, deschise o gură mare, sângeroasă:

— Pentru că zilele tale sunt sfârșite — răspunse Enma.

— Zilele vieței mele?! Ce tot îndrugi tu? Eu posed taina nemuririi, pe care mi-a descoperit-o marele Subodai Soș, din pământul Sai-Giu-Ka. Cum îndrăznesti tu să te porți cu mine tot ca și cu un muritor? Da' prost mai iești!

— Iată Cartea Vieței, adaogă Enma. Aci stă scris că Son-Gocu, maimuța de piatră din muntele Kakazan, trebuie să moară la 342 de ani. Deiar îi scris!...

— Nu, zău, e scris? Ia adă să mă uit și eu!

Gocu, văzî într'adevăr că era scris numele său. Se supără foc și strigă:

— Ehei! Cine a scris asta? Știi că nu-mi place deloc?!

Și luând pana, trase cu cerceala peste numele său: Enma se aplecă să apuce cartea; dar Gocu îl lovi peste mână și sbură înapoi la muntele Kakazan.

Vestea purtării lui Gocu față de zmeul iadului și nesocotirea poruncilor lui, ajunsese la urechile lui Giocutei, Împăratul Cernilor.

Giocutei se infuriă și se hotărî să ia măsuri aspre împotriva lui Gocu; dar sfetnicul, Împăratului, Tai-kakusci, îl sfătăi într'astfel:

— Gocu — nu e o maimuță proastă: el a pătruns multe și mari taine. Și chiar dacă l'am învinge, el nu se va împăca niciodată cu asta, mai bine ar fi să-l aducem cu binele la noi și să-l primim în slujba noastră.

Împăratul se învoi cu propunerea sfetnicului său și pofti pe Gocu să vie la el, dându-i în pază grădina Vantoeu.

Grădina aceasta era atât de mare că coprindea 3600 de piersici și se împărția în trei. În prima parte se găseau 1200 de pomi, fiecare de câte 3000 de ani, iar fructele lor aveau darul de a face pe cel care gustă din ele, nemuritor. În partea din mijloc erau iarăși 1200 de pomi de câte 6000 de ani fiecare, și cine gustă din fructele lor, căpătă darul să umble prin nori.

În a treia parte, se găseau tot 1200 de pomi, de câte 9000 de ani fiecare; cine gustă din fructele lor întineră și nu mai îmbătrânește niciodată.

Slujba aceasta de pazitor al grădinii îi plăcu lui Gocu, căci se simțea aci în pielea cotoiului pus să păzească peștele. Putea să guste și să mănânce din ori și care fruct i-ar fi plăcut.

Într-una din zile, veniră în grădină mai multe femei de la curtea lui Giocutei și începură să culeagă piersice și să-și umple coșurile.

— Dece scutarăți piersicile? strigă Gocu la ele.

— Avem musafiri la curte și pentru ei le culegem.

— Ce fel de musafiri?

— Oameni nemuritori — răspunseră femeile.

— Cum au îndrăznit atunci să nu mă invite și pe mine, vestitul cirac al marelui Subodai? Și eu sunt nemuritor.

Femeile începură să râdă cu hohot de Gocu:

— Maimuțoiule, cine stă să te mai invite și pe tine?

Gocu se făcu foc de mânie și le blestemă pe toate să se coboare pe pământ; iar el se duse glonț în palatul zeului.

În palat, lume multă, musafiri, curteni, înotau cu toții în lux și belșug. Mesele erau încărcate cu bucatele cele mai alese și felurite. Gocu își smulse trei fițe de păr și le suflă apoi în aer. Puzderii de țânțari și muște năvăliră atunci pe meseni și pe curteni. Cel mușcat de țânțari adormiă îndată, așa că în scurt timp toți cei cari se găseau în palat adormiră cu toții.

Gocu, singur stăpân pe mesele bogate, mănă și bău din belșug și, ce se gândi el, că aci nu mai are ce căuta; sbură așadar și se înapoie pe muntele Kakazan.

Purtarea aceasta a lui Gocu, supără grozav pe Giocutei.

— O, maimuțoiule! Lasă, c'am să mă răzbun eu pe tine, zise Giocutei — și pe loc trimise pe cele trei căpetenii ale sale — *Șiteno*¹⁾ *Kuseia* și *Niuzihitsu*²⁾

Gocu, nici el nu stătuse cu mâinile în sân, ci în vremea aceasta, cu ajutorul magiei și a farmecilor își procurase o armată mare, se înarmase el însuși cu ghioaga cea fermecată, și atacă armatele căpetenilor pe care le zdrobi și le alungă.

Giocutei, mâniat de înfrângerea ce suferi, trimise pe vărul său, Zeul Vitejiei: *Konsei-Siin-Kun*. Acest viteaz între viteji, mai era și vrăjitor; cunoștea tainele magiei mai bine chiar ca Gocu.

Acesta îl chemă așadar pe Gocu la luptă.

Lupta între dâșii tinu aproape două ceasuri, când, deodată, Siin-Kun se transformă într'un uriaș, gata să-l stâlcească pe Gocu; dar și Gocu se transformă într'o maimuță tot așa de mare și lupta continuă tot cu aceeași furie.

Atunci, Siin-Kun scoase un strigăt și deodată năvăliră asupra armatelor lui Gocu tot soiul de vulturi și de câini. Maimuțele lui Gocu, speriate, o luară la fugă care încotro.

Văzându-se singur, părăsit de armată, Gocu se speria și el, și, ascunzând ghioagă în ureche, se transformă în vrabie și căută astfel o scăpare printre crângile copacilor.

Siin-Kun se prefăcu în erete și îl urmări; atunci Gocu se prefăcu în pește și s'afundă în apă. Dar și Siin-Kun se prefăcu în știncă și se avântă după el. Gocu văzând că nu e chip de scăpare, sări pe iarbă — din apă, — și se prefăcu în șarpe. Siin-Kun nu'l slăbi nici aci, căci se prefăcu în cocor și fu gata să'l înghită pe Gocu.

Atunci Gocu se gândi în pripă că cel mai bun mijloc de scăpare ar fi să se prefacă într'un templu și iată-l pe Gocu transformat într'un mic templu închinat lui Budha.

Dar Siin-Kun înțelese de unde răsărise, în drum, acest templu. Și se gândi că dacă ar intra în templu pe ușe, Gocu l-ar mușca, căci ușa era gura lui Gocu; că dacă ar intra pe fereastră, ca să dărâme templul, nu putea căci ferestrele erau ochii lui Gocu. Dar și Gocu înțelese gândul dușmanului său.

Și ferindu-și ochii, se repezi spre cer. În clipa aceea, lui Siin-Kun îi veni în ajutor un alt locuitor al cerului, *Dojoro-Kou*, care aruncă din cer o piatră mare de căzu drept în capul lui Gocu. Gocu scoase un răc-

1) *Șiteno*, unul din cei patru eroi ai Chinei, vestit prin puterea sa, și pentru dibăcia cu care mânuiă sabia. 2) și 3). *Kuseia* și *Niuzihitsu*, supranumiți: cele două stele.

net și căzu jos; atunci Siin-Kun îl prinse și îl luă sub stăpânire.

Împăratul Giocutei porunci ca Gocu să fie trecut în rândul muritorilor și dete poruncă să i se taie capul.

Călaul *Daitochivo*¹⁾ veni cu sabia în mână ca să-i tae capul; dar c'nd repezi sabia, ea se rupse în două. Giocutei văzând că capul lui Gocu e mai tare ca fierul, se hotără să-l piardă prin foc. Il băgară așa dar într'un cazan și îl fierșeră 49 de zile, iar la a 50-a zi dădură cazanul jos după foc, foarte siguri că nici oasele lui Gocu n'au mai rămas; când colo, iată că sare din cazan Gocu, teafăr, sănătos și cu gbioaga-i fermecată luă la bătae pe servitorii cari ședeau în jurul lui Giocutei. Mulți dintre servitori fură uciși, alții răniți, alții scăpară prin fugă, până ce veni iar Konsei-Siin-Kun și se luă iar la luptă cu neînvingutul Son-Goku.

Incepu o luptă strașnică între amândoi; când un glas de deasupra lor, strigă tunător:

— Luptătorilor, opriți-vă o clipă!

Eră vrăjitorul *Sakanerai*, din părțile Judeiei.

— Oprește-te, maimuță spurcată, și dă-te în mâna vrășmașului!

— Cum nu! — răspunse Gocu. Tu ești spurecat și prost. Ș'apoi cum de îndrăznești să vorbești în așa fel cu mine? Mă faci prost fără să-ți dai seama că ai în fața ta pe vestitul Biko-o-Șon-Gocu, mag vestit și ciracul lui Kintoun! Am darul nemuririi și cunosc toate tainele vieții.

Sakanerai îi respunse batjocoritor:

— Da! tu, marele vrăjitor, tu, ciracul lui Kintoun! tu, care poți sbură mii de poștii! Dar de ce te lauzi când nu ești în stare să sbori de aci până colo?!

— Minți! — răspunse Gocu furios! Pentru mine-i un fleac ca să sbor câteva zeci de poștii!

— Haide, arată ne.

— Nimic mai ușor și cu cea mai mare plăcere! In-
tinde numai mâna.

Sakanerai întinse palma, Gocu sări pe ea și de aci sbură în văzduh mai iute ca vântul.

Sbură vr'o 4000 mii poștii cu iuțeala vântului, când zări deodată în cale-i cinci stâlpi roșii, și nu de-opotrivă de mari.

A! ia stai! se gândi Gocu. am să-mi scriu numele pe fiecare stâlp, ca să le dovedesc la nevoe pe unde am sburat.

Și după ce se iscăli pe stâlpi, se întoarse și se coborî iar pe palma lui Sacanerai.

Sacanerai, așt-ptă cu multă nerăbdare pe Gocu, și cum îl văzu îl și întrebă:

— Ei? Ai sburat departe?

— Am sburat 4000 de poștii de aici și zărind din sbor cinci stâlpi roșii, m'am iscălit pe ei ca să nu fie nici pic de îndoială. Nu isprăvi Gocu bine vorba și Sacanerai, răzându-i în nas, îi arată unul din degetele palmei sale pe care se iscălise Gocu.

Gocu, recunoscându-și scrisul, rămase ca trăsmit.

— Cum adică? N'am sburat de loc de aici? Incepu a se tângui Gocu. Acum yad și eu că ești mai învățat și mai puternic decât mine, zise el lui Sacanerai.

Văzând că totul e pierdut, Gocu își făcu socoteala să scape prin fugă.

— Nu te las, acu numai îmi scapi, îi zise Sacanerai care îi ghicise gândul, și îl strânse așa de tare în palmă, încât eră cât pe aci să-l omoare.

Gocu fu închis într'o peșteră depe muntele Jopozan, unde fu chinuit să rabde de foame și de sete. Aci Gocu își recunoscă însăfârșit ușurința și răul pe care'l

¹⁾ *Daitochivo* = unul din cei mai viteji demoni, căpetenie de a lor și călaul.

făcuse atătora. Toată știința lui, toată puterea lui, nu-i aduseseră nici un folos, nu numai lui, dar nici altora. Chiar nemurirea-i apasă acum greu pe umerii lui, căci ar fi vrut să moară, dar nu mai putea.

A trăit 500 de ani în chinuri și jale, căindu-se amaric.

Când, iată că într'una din zile trecu pe acolo *Sanzohozii*, marele învățat trimis de împăratul chinez *To*, spre a merge la Tenjuc ca să aducă de acolo cărțile sfinte ale lui Budha.

Auzind gemetele lui Gocu, se apropie și află din gura lui chiar, că s'a pocăit și jură că nu va mai face rău nimănu, numai să-l lase odată slobod.

Sanzohozii îi dete drumul iar Gocu îl urmă ca o slugă.

Gocu îl sluji cu credință pe Sanzohozii, și-l păzi pe tot drumul de fiarele sălbatice și de duhuri rele.

Pentru aceste fapte bune, Gocu fu iertat de toate cele ce făcuse și i se dădu deslegare ca să moară și să poată intra astfel în rai ca toți oamenii drepti. Fu primit lângă Budha sub numele de *Namu-Tosen-Șobuțu*. (Neînvingutul).

Din rusește după *Cecin*.

Gh. D. Belinsky

BIBLIOGRAFII:

Coala 24 din „*Figuri Contemporane*“ dicționar biografic româno-francez.

Caton Theodorian: *La masa calicului. Nuvele și schițe*. 1911. Tip. Poporul. Buc. 1.50.

Toma Dicescu: *Conferințe*. (Biblioteca pedagogică) Buzău 1911. Un leu.

D. Caselli: *Fecioara dela Argeș*, în „Biblioteca pentru toți“ 30 bani.

Cuza-Vodă și Mihail Kogălniceanu în chestia evreiască. Edit. Uniunii evreilor pământeni, no 1.

Căpitanul I. Manolescu: *Noțiuni de psihologie și pedagogie cu aplicațiuni la educațiunea în armată* Buc. 1911.

A. Maior: *Magdalena*: dramă în trei acte și în versuri. Cluj, Tip. „Carmen“ Petru Barițiu, 3 lei.—

Al. Gr. Soutzo: *Quelques poésies de Mihail Eminesco, traduites en français*. Iași, Tip. Goldner, 1 fr.

Oct. Goga: *Însemnările unui trecător*, articole publicate prin „Tribuna“ și „Țara noastră“. — Arad Tip. „Tribunei“, 3.50 lei.

1) M. Cădere: *Câteva observații și impresii asupra școlilor secundare, comerciale și normale din Saxonia, Bavaria și Elveția*. — Göbl fii, 1911.

În bibl. „Lumen“ à 15 bani: C. Rădulescu-Motru: *Psihologia Ciocăismului și Psihologia Industriașului*; V. Anestin: *Newton și atracțiunea universală*.

Chestiunea tramvaelor comunale, Tip. „Cooperativa“, București.

Const. St. Licea, *Chestiunea macedo-română* (Teză pentru licență la Școala superioară de științe de stat.) București. 1911.

Virgil Caraiuan, *O delegație de răzeși în capitală sau istoricul unui sat moldovenesc*. Revista Viața Agricolă, București 1911.

*
* *

L'idée Républicaine dans les pays monarchiques d'Espagne, Italie, Hongrie, Belgique, Hollande, par Robert MEY-NADIÉ, préface de M. G. Hanotaux, de l'Académie française. 1 vol. in-16 Edit. Alcan-Paris 3 fr. 50

Politique extérieure.—La jeune Turquie. La France et l'Europe. La France et le Maroc. La France et l'Allemagne. La France dans le monde. Une politique de concorde, par L. HUBERT, député. 1 vol. in-16 Edit. Alcan-Paris 3 fr. 50

1) După credința budistă, omul cinstit, după moarte, ajunge în rai lângă Buda, și ia alt nume, care va trebui să exprime una din faptele cele mai bune pe care le-a făcut în viață fiind.

FILOLOGIE

FELURI DE VORBE VECII

Cu 30 ani în urmă, trăia în comuna Butoești, județul Mehedinți, un țăran Nicolae Ciuciuc Surdul, care întrebuița cuvinte pe cari nu toți ceilalți consăteni ai lui le înțelegeau. Insemnându-mi aceste cuvinte pe acea vreme, cred că nu fac rău să le dau publicității, pentru ca specialiștii să le studieze și să le dea de rost.

În dreptul fiecărui cuvânt pun și înțelesul care mi se pare mie mai potrivit.

Anapota. A luat-o rău, greșit într-o parte.

Alandala. Altele în loc de altele.

Bazonii. Fel de fel de lucruri urite.

Băzdăgăunii. Nerozii.

Barascovenii. Lucruri sau fapte afară din cale.

Başcă. Deosebit una de alta.

Besnă. Intunecătura rău.

Bărnăuz. Umblă fără rost.

Cricit. M'a autorizat să spun ceva.

Cârşenie. Afacere încurcată.

Cotoarbă. Pricină.

Dobilă. Întâmplare.

Daravenie. Afacere.

Dănnai. Căpălării. Lucruri de nimic.

Dancote (Zancote). Întâmplări încurcate.

Gomor. Gros. Gómor.

Hudubleajă. Neroadă.

Hodoroc-Tronc. Nepus la locul lui.

Hârâială. Neunire.

Hârghie. A cădea pe spinarea cuiva de nesuferit.

Hârhomă. Fără regulă.

În poiva. A făcut împotriva.

Jelit. Om prost.

Kiropaste. Întâmplare rea.

Mamur. I-a scos toată snaga, puterea.

Mâlcom. Liniștit.

Mirănzăni. Lucruri de mirat.

Morfolog. Zăpăcit.

Nacote. Prostii.

Nesnaur. Imbecil. Prost. Așteptat.

Năsărămbă. Prostie.

Nestemnic. Priceput.

Nătângă. Necioplită.

Obrocit. Om nesănătos la minte.

Popândit. A găsit cu cale.

Pocinov. Întâmplare rea.

Pamet. Are minte.

Pandala. Nebunie. Într-o parte.

Pricaz. Semn rău.

Pataramă. Ce este să se întâmple.

Şugubină. Necaz. Întâmplare rea.

Ţanţoş. Rău de pricină.

Tilivichiu. Frumos, gingaş, isteţ.

Teneneu. Prost. L'a lăsat teneneu, gol.

Toroapă. A căzut în încurcătură.

Tejmănit. Nesănătos la minte.

Zarvă. Sgomot cu pagubă.

Din aceste cuvinte sunt unele cari se aud și astăzi prin județul Mehedinți. Le-am pus pe toate la un loc pentru a da o idee mai completă de vocabularul întrebuițat de numitul țăran.

Radu Popescu

DARI DE SEAMA

N. Davidescu: *Iov*. 2 acte. (București—1911—Librăria Nouă).

Legenda biblică a lui Iov, care pe vremuri ispitise imaginația plată și sub mediocrul talent de versificator al profesorului Gârbea, a atras, acum de curând, prin incontestabilul tragic pe care îl închide—fantezia bizară și capricioasă—dar așa de profund omenescă uneori—a poetului Davidescu. Incontestabil că această nouă încercare de a dramatiza povestea celui mai stoic erou al antichității biblice, nu poate prin superioritatea ei—da loc la o comparare cu cea dintâiu. Și așa, cele două acte *istorice* de care ne ocupăm nu vor înlesni, nici măcar această considerație ironică.

I. În fapt, cu toate aparențele voite pe care le cuprinde, poemul acesta dramatic nu reușește el însuși să ni se impună ca istoric. Recunoaștem că dovedirea afirmațiunii acesteia—paradoxală pentru cei ce cunosc măcar o scenă din poem e complicată. Ea nu e, prin aceasta, însă mai puțin adevărată. În adevăr. Ori cine a citit cartea aceasta nu a putut scăpa observarea că elementele istorice sunt, dacă voiți—exteriorizate vieții adevărate, acțiunii reale a piesei. Ceeace putea să fie cu adevărat istoric în schița aceasta, eră caracterul lui Iov. Stoicismul desăvârșit, exagerat, așa de puțin omenesc, sub care ne-am obișnuit să-l cunoaștem pe Iov-ul biblic, e așa de inadecuat sensibilității noastre—prea accentuat păgână—încât noi nu putem să-l concepem decât sub condițiunea unei îndepărtări în timp, unei îndepărtări în timpuri cu psihologii și moravuri necunoscute. Ca să trăiască, Iov trebuie să se... istorifice. Or, d. Davidescu tocmai de lucrul acesta nu ține seamă (și de aci se conchid lucruri interesante). D-sa modernizează psihologia tradițional stoică a lui Iov și face din el un revoltat împotriva unei ordine de lucruri cari nu corespund activității sale raționale. Prin aceasta însă eroul biblic încetează a mai fi istoric; el capătă posibilitatea de a trăi *ca noi, pentru noi, în vremea noastră*.

Dar, dacă faptele stau așa, o aparență de neactualitate a piesei nu mai poate veni decât dela expedientele pur scenice pe cari le are la îndemână au-

torul, dela elementele exterioare, cari se raportează la ochiul nostru și nu merg prea mult mai departe: așa sunt decorurile, cadrul în care se desfășoară acțiunea. Fără îndoială nu vom putea contesta prezența acestui element în lucrarea de care ne ocupăm. Și în acest caz aparențele ar fi salvate. Poemul ar fi istoric. Nu. Trebuie să lămurim că dacă aparatul scenic poate împlini golul de care e vorba, el nu o poate face decât sub o condiție: Piesa trebuie să fie dramatică. Adică trebuie să impună prin ea însăși reprezentarea ei. O lucrare cu adevărat dramatică nu e completă decât când ni se înfățișează pe scenă. Dacă o operă își desvăluie toate înțelesurile și ne înlesnește prinderea misterului pe care îl ascunde, numai la o simplă lectură, ea poate să fie orice dar operă de teatru nu e. Și suntem în cazul lui „Iov“. „Iov“ nu cere să fie pus în scenă. Iar dacă se recunoaște aceasta, trebuie să se recunoască încă altceva: Renunțând la reprezentare, se renunță aproape complet la coloritul istoric care ar putea să vină din punerea în scenă a dramei lui Iov. Iată, după un ocol, dovedită afirmația că lucrarea aceasta *nu e istorică*, și incidental schițată o a doua: că *nu e nici dramatică*. Și atunci ce e „Iov“?

II. Este o poemă. Dramatică fără îndoială, dar poemă. Noi contestăm prin aceasta afirmațiunile implicite pe care le face forma sub care lucrarea se prezintă, pe care *rutina* le face. În fapt, cine știe dacă autorul însuși a avut intenția să ne spună că ne prezintă o lucrare dramatică? D-sa spune modest, sec și totuși simpatic: 2 acte. De teatru?—Poate: sigur nu avem însă nimic. De aceea avem îngăduința să apreciem după noi genul lucrării; și de aceea, ținând seamă de cele de mai sus—o și facem socotind-o drept poem dramatic.

La urma urmelor însă ne putem dispensa de această catalogare care nu spune prea mult. Ceea ce interesează cu adevărat este sămburele psihologic al operei. După cum credem noi, „Iov“ pune dincolo de prima linie a aparenței, problema sufletească a posibilității stoicismului. De aceasta se leagă tot interesul—așa de remarcabil—al celor două acte. Personalitatea lui Iov nu are deci însemnătate decât prin înfățișarea modernă pe care o ia în fața problemei, și că atare nu are decât o valoare simbolică. Intreg cadrul în care se desfășoară drama sufletească nu e decât un accident fără prea mare importanță. S'a întâmplat că într'un moment problema care se discută a îmbrăcat haina legendei lui Iov, pe care realitatea noastră sufletească a trebuit să o modifice. Ea putea să se prezinte și altfel. Dincolo de aparența de dramă biblică stă adevărata valoare a poemului. Și așa putem discuta mai în voc. Problema este bine pusă. Ea e și bine rezolvată. Iov cel biblic nu e tot una cu eroul d-lui Davidescu. Primul nu se revoltă sau se revoltă *ca să* se pocăiască. Peste tot domnește principiul anti-omenesc după care toate sbuciumările și protestările noastre sunt zadarnice. Al doilea, trăind viața zilelor noastre, viața omului care

stăpânește—cunoscând—din ce în ce mai mult natura, se refuză oricărei situațiuni ce stă în contradicție cu realitatea bunăvătă de el a faptelor. Și de aceea în simțirea d-lui Davidescu, Iov-ul modern nu poate să fie decât răsvrătirea împotriva nedreptăților de tot felul. Prin această atitudine așa de pronunțată intelectualistă poetul nostru continuă spiritul în care a scris odinioară „La fântâna Castaliei“ și se depărtează în același timp de părerea celor ce au voit să vadă în el un reprezentant al simbolismului.

III. Nu aș vrea să neglijez a spune anumite alte lucruri. Așa de pildă aceste două acte, scrise în versuri, cuprind foarte adeseori pasagii minunate. D. Davidescu care în alte lucrări întrebuițează un vocabular ce adesea nu e decât verbiaj supărător, știe să rămână aci înăuntrul unui stil minunat. D-sa are darul să înfrângă unele înțelesuri ale cuvintelor și să le înlocuiască printr'o anumită dispunere în frază, cu însemnări noi, surprinzătoare și nu rare ori fericite. Și mai ales fericite sunt imaginile. Pentru-că trebuie să citez ceva, transcriu aproape la întâmplare: (E vorba de Nemrod).

*Puterea-i supusese nețărmită fire,
A prins în sbor furtuna și-a 'nchis-o 'n șapte munți.
Naintea lui și munții se prefăceau în punți;
Găsea, trecând, că zarea pustăului e 'ngustă
Când fulgerul din drumu-i judea ca o lăcustă
Iar el, ca o mânie deslănțuită 'n vânt
Il isgonea 'ntre cerul albastru și pământ.*

Și s'ar putea citi multe altele. Totuși talentul de versificator îndemânat al poetului are anumite lipuri; d-sa rimează forțat: și cu *sfârși*; sau *crin* cu *prin* (!); am mai putea adăuga *visau* cu *sau* și altele. Acestea toate însă nu sunt—trebuie să se știe—neîndemânări de începător ci bizarerii, virtuozități capricioase. Timpul îi va dovedi și d-lui Davidescu ciudățenia bolnăvicioasă... Dar acestea sunt lucruri așa de mărunte!...

N. Ionescu

Epuizându-se întregul prim depozit de colecții de ale volumelor V, VI, VII, VIII și IX din revistă, legate frumos în scoarțe tari și cari fuseseră puse în vânzare pe prețul de lei 1.50 fiecare volum,—rugăm pe toți cititorii cari ne-au adresat cereri în ultimul timp, să binevoiască a aștepta până ce o altă serie de volume ne vor sosi dela legător și cari le vor fi pe dată expediate fiecăruia după întâietate.

Cum e de așteptat grabnica epuizare a întregului depozit, amintim încă odată celor dornici de a avea în bibliotecă „Noua Revistă Română“, că pe lângă prețul de mai sus de lei 1.50 pentru fiecare volum, (un volum cuprinde până la 450 pagini), se va alătura pentru provincie și costul transportului: 60 bani pentru 1 sau 2 volume; 1.10 pentru 3 sau 4 și 1.35 pentru toate 5 volumele.

ÎNSEMĂNĂRI

† Jean Boniface Hétrat. — Craniul acela nud și ars ca o căldare de aramă veche și bătută, adăpostit ca vai de lume de o pălărioară meschină, nevrednică și totdeauna veche; ochii-aceia sălbateci și jucăuși; gura, aceea pustie de ravagiile tutunului și chinută veșnic de un rictus sardonice lăfos ca o baljocură de Mefistofel; apariția aceea înfruntător de lamentabilă pe care generații întregi de licenți au privit-o cu teroare din fundul băncilor, pe care familiarii cafenelelor noastre literare au privit-o totdeauna cu neîncredere la gândul că ar putea prea bine să poarte — tot ca și cel mai pur vas de cristal — floarea delicată a unei posesii de un înțeles nou, — poetul Jean Boniface Hétrat, înslărit, a murit zilele trecute, sărac și singur ca un adevărat „poet blestemat”. Unicul lui tovarăș, copila lui, nu mai ayusese tărnia să privească la agonia lungă și spăimântătoare a bolnavului.

A murit așadar sărac și singur.

Când l-am vizitat ultima oară, scria la acele ciudate cronici dramatice pentru „Conservatorul”, — cronici pline de o vervă îndrăcită, de spirit, de ironie, de o bonhomie prefăcută și „narquoise”.

Nu renunțase, firește, la Poezie, deși nu-i mai întâlneam de mult numele prin reviste. Dar întrebându-l de ea, am hăgat prea bine de seamă că a vorbi unui poet bătrân de Poezie, e ca și, cum i-ai face vină de o amantă prea tânără și prea din cale afară de frumoasă pentru el.

Dragostea aceasta la bătrânețe de Poezie, așa de rară pela poezii noștri, ne-a adus, din partea lui Hétrat, acum patru sau cinci ani, un volum întreg de poezii: *Avea* (Sococ). Din acest volum ne-am și îngăduit să culegem cele câteva bucăți din acest nr., cări ni s-au părut mai caracteristice.

Poesia lui Hétrat a putut trezi, cu aparițiunea ei, „corespondențe” misterioase și îndepărtate în sufletele pentru cari discreția nu întuneacă ci lărgeste perspectiva imaginației; nu-i taie ei-i întetește avântul. În mișcarea care apărea, ea este totdeauna ceadintă care nu poate fi învinuită de „specific”, de „manierism”, de „artificialism” ș. a. m. d.

E un suflet de poet adevărat, născut iar nu făcut, cel care l'am pierdut odată cu umbra aceea lamentabilă și baljocoritoare care a fost Jean Boniface Hétrat. — *Bel* —

Telegrame și scrisori primite la sărbătorirea lui Eminescu. — Președintele comitetului, care a îngrijit pentru ridicareunui monument poetului M. Eminescu în Galați, a primit telegramedint partea următoarelor persoane și societăți:

D-na Anastasia Filipescu, prezidenta societății ortodoxe naționale, felicită pentru „patriotică inițiativă de a ridica un monument nemuritorului poet, care a sădit cu cuvinte neperitoare cele mai frumoase pagini ale poeziei românești”.

Tinerimea română din Cluj aduce prinos marelui geniu.

Comitetul Ligii Culturale, pietate și admirație.

Președintele centrului universitar București: urări ca nobila faptă sa fie o pildă înălțătoare.

Liga Culturală Ploști: omagiu de admirație și recunoștință.

Societatea Eminescu București: exprimă participarea.

Casa de citire M. Kogălniceanu, București salută pentru nobilă inspirațiune.

Casa de citire Constanța, omagii de recunoștință și venerațiune.

Din Fribourg: „Din vârful Alpilor salutăm aprigii inițiatori cari știu să slăvească atât memoria perlei din Carpați, dorind ca astfel de minți adânci să răsară veșnic în scumpa noastră țară”.

(ss) *Jenny Dacian, Eugenia Melic, Matilda Boțescu, Elena Bondoc, Marioara Russu, Marioara Peretz, Georgeta Dăscălescu, Elyira Periețeanu* din școlă normală Fribourg.

Din Roșiori, mai mulți: felicitări.

Din Cernăuți: *Societatea de cultură și literatură*, aduce omagiile sale de admirație pentru marele poet al neamului nostru, Eminescu, care a petrecut tinerețile sale în Cernăuți și asociindu-se din tot sufletul la serbările de astăzi felicită pe gălățeni pentru slăvirea memoriei poetului și exprimă comitetului viile sale sentimente de deosebită stimă și recunoștință. Președintele Societății Dianis (ss) *Cavaler de Bejan*.

T. V. Stefanelli consilier de Casație, Cernăuți:

Pătruns de admirație pentru geniul marelui poet și neuitatului meu amic din tinerețe, Eminescu, iau cu tot sufletul meu parte la înălțătoarele sărbări de astăzi și aduc omagiile mele comitetului care lucrând cu atâta zel și iubire

pentru ridicarea monumentului și onorând memoria dulcelui nostru poet, a adus onoare și întreg neamului românesc.

Bărsceanu, Sbiu; G. Ștefan, Cernăuți; Tojan, Cernăuți; Bucurescu, Nagy-Komlos, se asociază.

Dr. Ioan Urban Tarnik, profesor la Universitatea boemă din Praga, membru corespondent al Academiei Române din București și membru de onoare al „României June” din Viena, trimite din Praga următoarea scrisoare: Cu toate că subsemnatul este străin de neam, hrănește în inima sa, de 36 ani, de când începuse a se îndelețnici cu studiul graiului poporan român, o dragoste nemărginită pentru produsele frumoase ale minții agere și înțelepte a poporului român, ori unde i-a merit soarta să se așeze.

Luând parte la sfârșitul lunei lui August de ast an la serbările jubilar de 50 ani ale Asociațiunei pentru literatură și cultura poporului român din Ungaria, de care asociațiune mă mândresc a fi de 32 ani membru de onoare și acum două săptămâni la cele ale Universității din Iași, am fost înfămpinat cu niște semne de dragoste atât de mari, în cât, de n'ar fi starea gingașă a sănătății mele, m'aș repezi să iau parte și la serbarea aceasta de mare însemnătate pentru tot neamul Românesc.

Prezența mea ar fi cu atât mai lesne de priceput, fiindcă eu pe Eminescu, în vremea petrecerii mele la București în 1879, l'am cunoscut personal destul de bine, întâlnindu-mă cu dânsul adese ori la domnia Maiorescu și Dr. Krémnitz. Vorbeam cu poetul mai des despre studiile mele predilecte amintite mai sus și văzând ce interes mare arată pentru planurile mele în privința aceasta, a fost pentru mine ca, un fel de înbold să dau, intru cât mă fșutau puterile, înainte, cu toate că imprejurările vitrege nu mi-au îngăduit să li dat la iveală niște lucrări de mai Doamne ajută.

Lucrurile sunt așa, nedăjduese că nu mi se va lua în nume de rău dacă îndrăznesc să mă înfățișez la serbări măcar cu aceste câteva rânduri.

Vă rog, Domnilor, să primiți felicitările mele cordiale pentru aducerea la bun sfârșit a monumentului și în ce privește pe sărbătoritul poet, rostesc din adâncul inimii dorința următoare:

„Numele genialului poet Mihail Eminescu să rămână deapururi drag neamului din care a eșit și lucrările sale să se facă niște isvoare nesleite de desfatare sufletească și de mândrie națională pentru toate generațiile cari în veșii vecilor vor urma după cea de acum. Amin, așa să fie!”

Avocat Samoil Isopescu serie din Suceava: Am onoare a vă ruga, să primiți din partea mea, cea mai adâncă mulțumire pentru invitarea la inaugurarea monumentului amicului meu Eminescu. Regret foarte, că nu mi este posibil a participa la solemnitatea din 9 Octombrie a. c. cu atât mai mult, că eu unicul am locuit cu Mihail în Viena la olaltă, și cunosc de aceea viața, gândirea și studiul lui în Viena mai bine decât altul. Și mai tare îmi pare rău, că nu-mi este posibil a aduce la cunoștință multe, din care ar vedea publicul român, că biografia lui Mihail au scris multe neadeverate în defavorul lui.

Mai trimit felicitări cu părere de rău de a nu putea lua parte, Domnii: *Benedetto de Luca, I. Kalinderu, București; O. A. Tăslănușu, Sibiu; Zăbava* avocat Caracal; *O. Parsch, Fălliceni; Mehedinți, Berlin; Gorgos*, publicist Iași; *I. M. Ionescu*, magistrat Iești; *Ion Varatec*, judecător Brălașești; *Ion Sprescu, Ploști; D-r. Thiron, Iași; Paul Pantzu, Ploști; D. Hoge, P.-Neamț; Achille Dimitriu, Tulcea; C. I. Creangă, București; Aurel Iliescu, București; A. Șmelț Botoșani; Gr. Gailav, Fălliceni.* — *Coresp.* —

Daniele Ranzoni. — A apărut de curând în Italia o carte nouă; ea cuprind o opt-zece de reproduceri îngrijite, după cele mai de seamă tablouri și desemnuri ale pictorului Ranzoni. Studiul așa de călduros care întovărășește acest album, va avea poate darul să pornească curentul de entusiasism sănătos, de care contemporanii marelui artist nu au fost capabili. — Ranzoni a fost toată viața lui aproape, un mare nedreptățit. Sentimentalitate puternică și inventivă, artistul acesta a simțit — atunci când încă se suportau așa de bine tiparele și calapoadele clasicității — a simțit nevoia unor renovări. Și le-a introdus. Le-a introdus în maniera adâncă în care își trată subiectele, în așa de ciudată concepție a realității vii, în desenul său de atâtea ori strănu, în felul particular în care a știut să îmbine jocurile de lumină. I-a plăcut în totdeauna să i se găsească apropieri cu marele impresionist Renoir. Generația lui nu a făcut-o. Critica artistică însă,

care a știut să-i ignoreze în atâtea rânduri calitățile de inovator—, nu s'a știut să-l considere ca un urmaș a lui ...Tranquillo Cremona. De fapt, acesta din urmă nu a fost decât un pictor mediocru a cărui sărăcie de inspirație și de talent e cea mai bună garanție pentru originalitatea lui Ranzoni. Vă închipuiți însă că susceptibilitatea așa de rafinată a marelui colorist a avut să sufere. De o sănătate destul de subredă și mai dinainte, desguștat de aprecierile neînțelegătoare și tiranice ale opiniei publice, e silit — el, iubitorul de soare și de lumină, — să treacă în Anglia. Vremea închisă de aci, viața largă și oficială pe care era nevoit să o ducă, a apăsât întotdeauna greu pe sufletul acestui îndrăgostit de peisaj. S'a întors mai neurastenizat decât plecase, în țară, după un revoltător de nedrept «iasco» artistic. După câteva luni innebună... Când și-a revenit, toată arta lui murise. Cățava vreme încă, și-a purtat prin cafenele, mînea întunecată și obosită— apoi nu l-a mai văzut nimeni. Murise. Asta se întâmpla în 1889.—

De atunci s'au făcut atâtea schimbări în felul de a vedea al oamenilor. Opera lui sinceră și așa de puțin obicinuită nu a putut să treacă nerelevantă. Astăzi, Ranzoni își are peste granițele Italiei admiratorii lui cari îi pregătesc o expoziție,— iar un critic de artă spunea mai deunăzi că artistul acesta e poate cea mai curată glorie a Italiei, de două veacuri încoace.— N.—

Asupra învățământului clasic.— Controversele ivite în jurul chestiunii studiului limbii latine în Franța, au făcut să apară o nouă Ligă, intitulată „*Les Amis du français et de la culture moderne*”, al cărei manifest îl publicăm, fără comentarii, după revista *Les documents du progrès*:

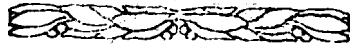
„Prietenii limbii franceze și ai culturii moderne lasă la o parte orice gând de dușmănie împotriva culturii latine, căreia ei cred că i se cuvine un loc în formarea tinerimei. Ei ar vedea cu plăcere instituindu-se chiar o cultură

greacă adevărată; dar amintesc că cultura latină e dată în trei din cele patru secțiuni ale Liceului și refuză să soțiească această cultură drept singura posibilă și singura eficace. Ei cred chiar că ea nu mai prezintă asupra celorlalte forme de cultură, nici o superioritate care să-i poată asigura vreun privilegiu. Ei protestează în contra prejudecății că numai studiul limbii latine poate permite să ajungem la stăpânirea deplină a celei franceze.

Sunt incredințați dimpotrivă că vechia metodă indirectă care pretinde să învețe limba franceză prin intermediul celei latine, dacă poate să dea rezultate cu condiția de a fi aplicată timp îndalungat, rămâne în majoritatea cazurilor insuficientă și ineficace și împiedică dezvoltare metodelor infinite superioare, care consistă în a învăța limba franceză prin ea însăși și pentru ea însăși, și întârzie crearea, atât de necesară, a umanităților franceze.

„Prietenii limbii franceze și ai culturii moderne atrag atenția asupra rezultatelor minunate și incontestabile obținute în învățământul primar și secundar ne-latin al băieților și al fetelor; ei fac apel tot deodată la mărturia atâtor bărbați și femei de talent, care, fără cultură latină, au fost onoarea literaturii franceze.

„Prin urmare ei cer puterilor publice de a nu urmări într-o reacțiune nejustificată pe aceia cari, fără măcar să aștepte rezultatele reformei din 1902, refuză, sub pretext că salvează cultura franceză, să lase mai departe Istoriei, limbilor vii și științelor locul lor logic în dezvoltarea spiritelor; pe aceia ce vor să restaureze monopolul limbii latine și să oprească tuturor celor ce nu vor fi făcut studii latine, intrarea în facultăți și în carierele liberale; pe aceia care se ștjtesc; fără grijă de gusturile și nevoile societății moderne, de a readuce educația națională la programele dela 1860; cu riscul de a da culturii și intereselor franceze o lovitură funestă; pe aceia, în fine, care fac limbii noastre— căreia munca atâtor generații, geniul atâtor scriitori i-au asigurat în mod definitiv independența,—injuria de a-i lega soarta de aceea a unui idiom mort de cinci-spre-zece veacuri”

REVISTA REVISTELOR

În România Viitoare, d. M. Dragomirescu rezumă astfel critica pe care dănsul o aduce organizației școalelor normale: „Greșeala fundamentală a concepției școlii normale de azi e că nu pune temelie pe cunoștințe puține și adevărate, toate îndreptate spre aceeași țintă și subordonate aceluiași scop, ci pe cunoștințe multe și deci mai mult sau mai puțin difuze și fără legătură între ele; iar această greșeală provine din pricină că școala normală nu e concepută în mod esențial ca o școală practică, cu un anume scop, ci ca o școală teoretică, ce numai accidental e practică.—D. Th. D. Speranță cere pentru democratizarea învățământului școli primare superioare.

Numele și conținutul primului număr, înfățișează Flacăra ca o revistă dacă nu orbitoare de prea multă lumină, oricum arzătoare de prea multă dorință de a fi așa. O revistă de viață, de luptă; vrea să fie „Flacăra”, care încearcă să se aprindă sub haina împrumutată a unei reviste burgheze. Și tocmai aceasta voim să relevăm: de ce imitarea aceasta plată a revistei comis-voiajorilor care e *Les annales*, pentru o publicație care se îndeamnă cu atâta stăruință la luptă? Voind să facem o glumă și nimic altceva decât glumă— am putea vorbi de celebrul lup care se îmbracă în pielea oii... Dar, nu e cazul aici — e numai o apropiere de formă. Ce e în fond, nu putem spune. E greu să prevedem, așteptăm și nădăjduim să-și îndreptățească mai mult numele decât înfățișarea — dacă are intențiuni curate; contrar, dorim să-și uite numele și să rămână ceea ce e consora-i franceză care i-a împrumutat haina.

În *Revue internationale de sociologie* R. Worms scrie despre *Emile Levasseur*, sociologul cunoscut, care a murit în Iulie trecut: „era, înainte de toate, un om de datorie, cu desă-

vârșire credincios grelelor îndatoriri ce primise. Era un om de știință, cucerit dinainte pentru tot ce poate ajuta progresul luminilor noastre. Era un om echitabil și binevoitor, vrând să dea dreptate tuturilor și primitor pentru oricine. Era deasemenea un liberal, un moderat, desinteresat, și în cea mai înaltă accepțiunea a cuvântului, un înțelept. Stima și afecțiunea universală îl înconjurau. Nu avea nici adversari, nici invidioși. Vârsta îi făcuse o aureolă, și toți voiau să se considere ca discipoli ai acestui veteran. Oamenii cari se devotară studiilor în care el trecuse ca maestru, membri numeroaselor societăți al căror president fusese, ayură plăcerea de mai multe ori în anii din urmă și căutură totdeauna cu grabă ocaziunea de a-i reînnoi omagiile lor; când fu ales administrator (adică director) la *Collège de France*, când i se celebră a 40-a aniversare a alegerii sale în Academie, cincjantena-ul intrării sale în societatea de economie politică, jubileul de 80 ani, și când guvernul Republicii îl ridică la demnitatea de mare ofițer al „Legiunii de onoare”

Tot în acest număr revista tipărește o traducere din opera lui *Teophile Bragg*, savantul fost președinte al republicii portugheze, un capitol privitor la *Prevederile Sociologice*. Marele, victoriosul și sărbătoritul fenomenician al republicii, constată „în societatea modernă fenomenul complex al unei active descompuneri a instituțiilor tradiționale și empirice și a unei recompuneri spontane, unde obiceiurile sunt înlocuite cu noțiuni raționale”.

Această oscilațiune socială între două extreme, cari sunt deoparte conservatorismul sau regresivitatea instinctivă către trecut, iar de altă parte radicalismul sau aspirațiunea nerreflectată către viitor, nu va înceta de a fi o agitație revoluționară, decât atunci când spiritul relativismului științific va stabili, grație studiului precedentelor sociale, condițiu-

nile naturale ale ordinii și formele succesive ale Progresului.

Constatare, care întărită de observarea actuală a evoluției sociale, îi dă dreptul să conchidă că pentru zilele noastre în ceea ce privește *sintesa activă*, forța militară, puțin câte puțin supusă de rațiune dreptului ginților, tinde să dispară înlocuită de munca socială în scopuri pacifice; în ceea ce privește *sinteza afectivă*, iluziunile religioase, impuse conștiințelor sub forma cultului oficial, sunt înlocuite prin noțiunile universale ale moralei; în ceea ce privește *sint. za speculativă*, ficțiunile teologice și mirajurile metafizice sunt înlocuite prin cunoștințele experimentale și certitudinile unanime, derivate din acordul faptelor obiective cu elaborațiunea subiectivă. O altă disciplină mentală va pune capăt acestei tendinți negative și anarhice a zilelor noastre, datorită dezacordului între aspirațiuni și opinii, între sentimente și idei, între interesele individuale și ansamblul social, între viața familiară de pildă, și viața publică.

Un editorial oficios din *Revue Contemporaine* (St. Petersburg), analizează situația Turciei față de cele două mari blocuri europene în urma atacului Tripolitaneiei de către Italiani. Rușii socotesc această nouă agresiune din partea unei puteri din Tripla Alianță, drept urmarea acelei devise „*Drang nach Osten*” a politicii germane, sub jugul căreia Turcia constituțională se află ca și Turcia hamidiană, victimă a iluziei faneste ce face din Kaiser protectorul Islamului. Austria, ca să ajungă la Salonice, va „anexa” rând pe rând toate teritoriile statelor balcanice ce-i stau în cale, cum a făcut și în 1908 cu Bosnia și Herțegovina.

Pentru aceasta ea are nevoie să ofere compensații Italiei și să țină pe Greci în mirajul pretinsei protecțiuni germane. Numai când Turcia va înțelege comunitatea sa de interese cu statele balcanice și va înceta ori-ce activitate în contra populațiilor creștine, numai când ea se va îndrepta către marele imperiu slav, ale cărui intenții sunt pacifice și conservatoare întru cât privește integritatea ei teritorială, numai atunci va putea să se îndrepte pe o cale de progres sigur și netulburat. De-ocamdată va trebui să plătească, în pierderea Tripolitaneiei și Cyrenaiceii, naivitatea de a se fi lăsat atât de ușor convinsă de bunele intenții ale Triplei-alianțe.

În *Le Courier européen*, *Giuseppe Sergi* publică păreri foarte curioase sau foarte îndrăznețe asupra atitudinii Italiei în afacerea Tripolitaneiei. Actul Italiei, zice el, e un act de brigandaj. Dar aceasta nu însemnează nimic. La fel se poartă în împrejurări analoge toate puterile mari. Și pe urmă brigandagiul Italiei e necesar: Turcia trebuie să dispară de pe hartă. Trebuie să dispară pentru că ea nu e decât o formulă administrativă, o monstruoasă politică, ce nu poate să-și continue existența — așa de factice de altfel — decât prin oprimarea tuturor tendințelor, așa de naturale de altfel — ale naționalităților cari compun statul. Lucrurile acestea așa de brutal, așa de crud spuse, tocmai în anul în care la Roma urmă să se țină congresul păcii, vor da fără îndoială de gândit multor vizionari. Aceasta mai ales se simte din articolul așa de palid pe care în aceeași revistă îl publică pacifistul *Dufur*, pentru a preciza situația *Pacifismului* în fața războiului *Italo-Turc*.

M E M E N T O

--- Câțiva admiratori entuziaști ai lui *Ștefan Petică*, un poet nedreptățit până astăzi, dar a cărui reînviere i-o dorește toți cei cari știu aprecia poezia aleasă, — au pregătit, în amintirea poetului, o serbare literară la școala din *Bucești-Tecuciului*, locul în care s'a născut și a murit, așa de tânăr, poetul.

Sunt chemați, și e frumos ca toți prietenii nefericitului poet, să se adune în Dumineca aceasta la sărbătoarea care vrea să-i cinstească, cu o așa de mișcătoare modestie, numele-i sorțit pentru vremuri mai bune.

--- În toamna aceasta apare ultimul volum al lui *Björnsterne Björnson*. Opera aceasta e o traducere în prosă ritmică norvegiană a poemelor lui Victor Hugo din *la Légende des Siècles*.

--- Zilele trecute s'au împlinit o sută de ani dela nașterea celui ce fusese supranumit „Paganini al pianului”, — *Franz Liszt* (1811-1866). Astăzi renumele său i-l fac celebrele sale rapsodii și simfoniile brodate pe motive din „Faust” și „Divina Comedie”.

Ele sunt făcute după o construcție savantă și sânt expresiunea unor sentimente puternice. Cu aceste însușiri opera lui Liszt a intrat în rândul operelor clasice.

--- *Rossini* va avea un monument la Paris. Se știe că marele compozitor italian s'a naturalizat în Franța și a testat 4 milioane pentru clădirea unei case de pensiuni pentru muzicanții fără mijloace.

--- Pentru cei ce vor fi știind italienește, literatura tripolitană le va părea desigur de o frumoasă actualitate:

Giuseppe Piazza, redactor al marelui ziar „La Tribuna”, a dat de curând: *La nostra terra promessa*, note de călătorie asupra Tripolitaneiei și Cirenaiceii; *Cesare Corradini*, șeful imperialiștilor italieni, a dat *L'ora di Tripoli* (edit. Treves), o culegere de articole publicate mai dinainte asupra tuturor chestiunilor cari privesc colonizarea Tripolisului.

--- Vede lucruri negre de tot un scriitor ca *Joly* în cartea sa nouă *l'Italie Contemporaine*. Și sfătuște serios pe Italia ca nici mai mult nici mai puțin să se arunce în brațele bisericii apostolice, dacă vrea să afle pacea și liniștea dăătoare de fericire.

--- După ultima statistică oficială, valoarea tuturor cailor (864.324), a boilor și vacilor (2.688.526), a oilor (5.655.444), a caprelor (232.515) și a porcilor (1.109.205) din țara noastră, se urcă la o sumă de 462.320.000 lei.

În afară de incurajarea directă pe care statul nostru a început să o dea, din 1900, în bunălăstăriei rasei animalelor, el mai acordă în fiecare an și premii în valoare totală de 44.000 lei.

--- Țițeiul nostru începe a fi căutat până în Congo, unde companiile drumurilor de fier vor să-l utilizeze pe locomotivele lor.

--- Rusia va serbători în acest an pe *Mihail Lomonosof*, inițiatorul literaturii poetice rusești. — El s'a născut în 1711, dintr'o familie de pescari. La 16 ani și-a început singur studiile cari au putut face din el un naturalist, un chimist și un fisician de mâna întâi. Cerece a fost Petru cel Mare în politică, Lomonosof a fost în literatură. Ca filolog, a dat cea d'întâi gramatică și a fixat — iarăși celdântăi — metrica rusă.

Ca poet a scris ode, imnuri religioase și profane, și o epopee. Ca polemist s'a distins luptând împotriva influenței străine și în special împotriva influenței clasicismului francez imitat pe acea vreme în literatura rusă. — A murit în 1765, tocmai când se pregătea să pornească în cucerirea Polului Nord...

--- Socoteam că nu ne vom mai întâlni cu poemele lungi, foarte lungi, cari stămpărau pe vremea lui Lamartine, setea de poezie a unor generațiuni mai puțin înfrigurate ca a noastră, — când, iată în *The English Review*, o poemă de mai mult de 1600 versuri. Poetul istoricist este aci cum un țaran, bețiv și destrăbălat, ajunge de recunoaște păcătoșia existenței sale și se hotărăște la o viață mai nobilă.

--- Cu prilejul războiului tripolitan, *Gabriele d'Annunzio* a scris trei poeme strălucite, în care cântând trecutul războinic al italienilor, aducei inflăcărară versului său acțiunei italiene de astăzi, a'e cărei năzuință caută să le îndreptățască. Aceste poeme au fost publicate în marele ziar „Corriere della sera”, iar în volum vor apare cât de curând la Treves, editorul marelui poet.

--- Romanele științifice și tot-deodată fantesiste, sunt în mare trecere. Un roman frumos de acesta e *Le Triomphe de l'homme de Fr. Léonard*. „Triumful omului” e de a împinge arta destrucțiunii până la extrema limită. Și-așa, vedem în acest roman, pe oamenii veacurilor viitoare (Parisul, de multă vreme e o grămadă de ruine), că nu mai au nevoie de viață și se gândesc la excentricitatea de a face cu ajutorul electricității să devieze global pământesc din mersu-i obișnuit și plictisitor... Și-i și fac s'o pornească înspre *Vega*. După veacuri de geruri și întunecimi, pământul înviază sub razele altui astru, care nu întârzie însă să-l înghiță cu desăvârșire în cuploru-i devorator. Pământul se volatilizează ca o bășică de săpun și... iată „Triumful omului”.

--- La Paris s'a deschis o expoziție de pictură suedeză și finlandeză.